TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı :20849
Tarih :26.10.2026

52150

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM** tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ç. Otlu

Çiçek OTLU

İstanbul Milletvekili

İstanbul'da yaşanan sel baskınları, iklim krizinin etkilerini giderek daha fazla hissettirdiği bir dönemde, kentleşme politikalarının ve ekolojik tahribatın sonuçlarını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Şiddetli yağışların ardından meydana gelen taşkınlar can kayıplarına ve ciddi mağduriyetlere yol açmış, yaşanan felaketlerin yalnızca meteorolojik olaylarla açıklanamayacağını da ortaya koymuştur.

Polen Ekoloji Kollektifi, konuya ilişkin değerlendirmesinde şu hususlara dikkat çekmiştir:

İklim krizi, aşırı hava olaylarının etkilerini ağırlaştırırken kentlerin bu olaylara karşı ne ölçüde dirençli olduğunu da belirlemektedir. Doğal alanların betonla kaplanması, geçirimsiz yüzeylerin artması, yağmur suyunun toprağa sızabileceği alanların azalması ve su yollarının daraltılması, yoğun yağışların taşkına dönüşme riskini artırmaktadır.

İstanbul gibi yoğun yapılaşmanın yaşandığı bir kentte ormanlar, dereler, sulak alanlar ve yeşil alanlar suyun tutulması, toprağa sızması, doğal drenajın sürdürülmesi, kent ikliminin düzenlenmesi ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından yaşamsal işlevler üstlenmektedir. Doğal alanların yapılaşmaya açılması ve suyun doğal akış yollarının kesintiye uğratılması, kentin ekolojik dengesini bozarken afetlere karşı kırılganlığını da artırmaktadır.

İstanbul'un bugünkü kentleşme sorunları, uzun yıllara yayılan ulaşım, yapılaşma ve arazi kullanım politikalarının birikimli sonuçlarıdır. Özellikle yolların, köprülerin, havalimanlarının ve büyük ölçekli yapılaşma projelerinin doğal alanlar üzerindeki etkileri, yalnızca inşaat yapılan alanlarla sınırlı değildir. Bu projeler, çevrelerindeki alanlarda yeni yapılaşma baskısı yaratmakta; ormanları ve doğal yaşam alanlarını parçalamakta, su havzalarını tehdit etmekte ve kentin ekolojik bütünlüğünü zayıflatmaktadır.

Kuzey Ormanları, İstanbul'un su varlıklarının korunması, toprağın su tutma kapasitesinin sürdürülmesi ve kent ikliminin düzenlenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu alanlarda gerçekleşen tahribat, yalnızca ağaç ve bitki örtüsünün kaybı olarak değerlendirilemez.

Orman ekosistemlerinin parçalanması, canlı türlerinin yaşam alanlarını daraltırken su döngüsü ve iklim üzerindeki düzenleyici etkileri de zayıflatmaktadır. Benzer biçimde, kıyıların doldurulması yoluyla yeni alanlar oluşturulması, yalnızca arazi kazanımı olarak değerlendirilemez. Doğal kıyılar, deniz ile kara arasındaki ekolojik ilişkilerin sürdürüldüğü, canlıların yaşam alanlarını bulduğu ve su dolaşımının şekillendiği hassas sistemlerdir.

Kanal İstanbul gibi büyük ölçekli projeler de bu açıdan ciddi biçimde değerlendirilmelidir. Su varlıkları, tarım ve orman alanları, yeraltı suları ve deniz ekosistemleri üzerindeki olası etkiler, yalnızca proje alanıyla sınırlı kalmayacak sonuçlar doğurabilir. Bu tür yatırımların karar süreçlerinde ekolojik etkilerin, kamusal yararın ve uzun vadeli çevresel maliyetlerin öncelikli olarak ele alınması gerekmektedir.

İstanbul'daki sel baskınlarının ardından gündeme gelen dere ıslahı tartışmaları, sorunun çözümü açısından önemli bir başlıktır. Ancak dere ıslahı kavramının nasıl uygulandığı ve hangi amaçlara hizmet ettiği belirleyicidir. Derelerin beton kanallara alınması, üzerlerinin kapatılması veya yataklarının daraltılması, taşkın riskini tek başına ortadan kaldırmamaktadır. Dereler, kentlerin içinden geçen sıradan boşluklar ya da üzerine yol ve otopark yapılabilecek kullanılabilir araziler değildir. Bunlar, yağmur suyunun taşınmasını sağlayan doğal sistemlerin parçalarıdır. Dere yataklarının yapılaşmaya açılması veya çevrelerinin yoğun beton duvarlarla sınırlandırılması, suyun doğal hareket alanını daraltmaktadır.

Ayrıca taşkın yönetimi, yalnızca dere yataklarında yapılacak mühendislik uygulamalarına indirgenemez. Yağmur suyu altyapısı, kanalizasyon sistemleri, yol ve kaldırım tasarımları, yeşil alanlar ve imar kararları birlikte değerlendirilmelidir.

Sel felaketleri, kentlerdeki eşitsizlikleri de görünür hale getirmektedir. Afetlerin etkileri toplumun bütün kesimlerinde aynı biçimde ortaya çıkmamaktadır. Güvenli konutlara, güçlü altyapıya ve özel koruma olanaklarına erişebilen kesimler, krizlerin sonuçlarından görece daha az etkilenebilirken düşük gelirli yurttaşlar daha ağır risklerle karşı karşıya kalabilmektedir. Dere yataklarına yakın, altyapısı yetersiz veya taşkın riski yüksek bölgelerde yaşamak zorunda kalan yurttaşlar, yoğun yağışlarda daha büyük tehlikelerle karşılaşmaktadır. Bu durum, barınma hakkı ile çevresel güvenlik arasındaki doğrudan ilişkiyi ortaya koymaktadır.

İstanbul'un karşı karşıya olduğu sorunlar birbirinden bağımsız değildir. Ormansızlaşma, su varlıklarının azalması, taşkınlar, hava kirliliği, kent içi sıcaklıkların yükselmesi ve biyolojik çeşitlilik kaybı, kent planlamasıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu sorunların her birine ayrı ayrı müdahale edilmesi, aralarındaki ilişkiler dikkate alınmadığında kalıcı sonuçlar vermeyebilir.

Kentsel dönüşüm politikaları, sosyal ilişkileri ve mahalle dokusunu koruyarak güvenli, erişilebilir ve ekolojik açıdan sürdürülebilir yaşam alanları oluşturmayı hedeflemelidir. Kent yoksullarının yaşadıkları bölgelerden uzaklaştırılması, barınma maliyetlerinin yükseltilmesi ve kamusal alanların daraltılması, afetlere karşı dayanıklılık politikalarının toplumsal boyutunu zayıflatmaktadır. Bu çerçevede kent planlaması, parsel ve mülkiyet sınırlarının ötesine geçerek su havzalarını, doğal yaşam alanlarını ve ekolojik bağlantıları esas almalıdır.

Bu bağlamda;

1- İstanbul'da son dönemde yaşanan sel ve taşkınların meydana geldiği bölgelerde Bakanlığınız tarafından hangi teknik inceleme, risk analizi veya hasar değerlendirmesi yapılmıştır? Başlıca hangi nedenler tespit edilmiştir?

2- İstanbul genelinde sel ve taşkın riski taşıyan dere yatakları, su havzaları ve yerleşim alanlarına ilişkin güncel bir risk haritası bulunmakta mıdır? Bu alanlarda kaç yapı ve yerleşim bölgesi risk altındadır?

3- İstanbul'da dere yatakları ve taşkın alanları üzerine inşa edilen yapı ve büyük ölçekli tesislere ilişkin bir tespit çalışması yapılmış mıdır?

4- Dere yataklarının daraltılması, üzerlerinin kapatılması, beton kanallara alınması ve çevrelerinin yapılaşmaya açılması gibi uygulamaların taşkın risklerine etkisi araştırılmakta mıdır?

5- İstanbul'da son on yılda dere yatakları, su havzaları, ormanlar, tarım alanları ve doğal kıyıların ne kadarı yapılaşmaya açılmıştır?

6- İstanbul'un kuzeyindeki büyük ulaşım ve altyapı projelerinin ormanlar, su havzaları ve doğal drenaj sistemleri üzerindeki etkileri araştırılmış mıdır?

7- İstanbul'da yağmur suyu altyapısının güçlendirilmesi, geçirimsiz yüzeylerin azaltılması ve yeşil alanların korunması için hangi çalışmalar yürütülmektedir?

8- Taşkın riski yüksek bölgelerde yapılaşmanın önlenmesi, imar planlarının gözden geçirilmesi ve doğal su yollarının korunması için hangi tedbirler alınmıştır?

9- Taşkın riski altındaki yerleşim alanlarının güvenliğinin sağlanması, altyapının güçlendirilmesi ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi için hangi çalışmalar yapılmaktadır?

10- Kentsel dönüşüm projelerinde taşkın riski, yağmur suyu yönetimi, altyapı kapasitesi ve ekolojik bütünlüğe ilişkin zorunlu kriterler uygulanmakta mıdır?

11- Kanal İstanbul ve bağlantılı projelerin su havzaları, tarım ve orman alanları ile doğal ekosistemler üzerindeki olası etkilerine ilişkin güncel risk analizleri yapılmış mıdır?

12- İstanbul'da iklim değişikliğine bağlı sel ve taşkın risklerine karşı kamu kurumları, yerel yönetimler, meslek odaları ve bilim insanlarıyla ortak çalışmalar yürütülmekte midir?